

משה חיים פלח

- בענין ספק ספיקא במקום שטר 1
 בשיטת הרמב"ם בגדר דין טביחה ע"י אחר 5
 בשיטת רש"י בדין מיגו למפרע.....7
 בענין סומא ששחט 10

בענין ספק ספיקא במקום שטר

כתוצאה משום דמוקמינן ממונא בחזקתיה דהא לקמן כו', ומצואר בתוס' דספק ספיקא מהני לחיוב כתובה, ותמכו האחרו' דהא ספק ספיקא הוי מטעם רוב, וקו"ל דלא אזלינן בממון צתר רובא, ונאמרו צזה כמה וכמה דרכים.

ובש"ש (ש"א פכ"ד) כתב דמודו התוס' בעלמא דלא מהני ספק ספיקא להוליא ממון, אלא דשאני הכא דאיכא שער, דהנה שיעת התוס' וכמה ראשונים דמיגו להוליא לא אמרינן, ותמכו תוס' והראשונים דלקמן צפרק הכותב (פה א) איתא אצימי צריה דרבי אצבו הוו מסקי ציה זוזי צי חוזאי שדרינכו ציד חמא צריה דרצה צר אצבו אזל פרעינכו אמר לכו הצו לי שטרא אמרו ליה סיטראי נינכו אתא לקמיה דרבי אצבו א"ל אית לך סכדי דפרעתניכו אמר ליה לא אמר ליה מיגו דיכולין לומר לא היו דברים מעולם יכולין נמי למימר סיטראי נינכו (וכן בשצעות מצ א)

אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאוסרה עליו כו' אמר אציי אף אן נמי תנינא בתולה נשאת ליום הרציעי ליום רציעי אן ליום חמישי לא מאי טעמא משום איקרורי דעתא ולמאי אי למיתצ לה כתובה ניתב לה כו' וכתבו תוס' וז"ל אי למיתצ לה כתובה ניתב לה, משמע אם היה צא לצית דין היה נאמן להפסידה כתוצאה אף על פי שלאוסרה עליו לא היה נאמן משום דאית לן למימר דשמא אינו צקי צפתח פתוח ואוקמה בחזקת היתר אצל מ"מ כתוצאה הפסידה אף על פי שיש לנו לומר שהוא טועה צפתח פתוח דאית לן למימר אוקי ממונא בחזקת מריה, וקשה דאמאי מפסידה כתוצאה ובה הוב ספק ספיקא אף הוה צקי צפתח פתוח אם לאו ואם תמלא לומר פתח פתוח הוה ספק צאונס ספק צרלון דאפי' אשת כהן צאונס לא מפסדה כתוצאה ואין לומר דאפי' צספק ספיקא מפסדה

כמוחזקת היא עכ"ל, הרי מצוואר דצמקוס שטר מהני רוב ומשום דאמרינן כזה שטר העומד ליגזות כגזוי דמי.

אך כבר תמכו ע"ד הש"ש, דהא בתוס' לקמן בסמוך הקשו אמאי מהימין למיטען טענת פתח פתוח וטענת דמיס להפסידה כתוצתה, ליהמנה צמיגו דאי צעיא אמרה מוכת עץ אני תחתך, ותי' תוס' (צתי' צהרא) וז"ל ואי לא אמרינן מגו להוליא אחי נמי שפיר עכ"ל, הרי מצוואר מדצרי תוס' דלהכך שיטות דלא אמרינן מיגו להוליא אמרינן כן אף צמקוס כתוצה.

וכבר עמד כזה בחידושי הרשב"א בסוגין דהא צמקוס שטר מהני מיגו להוליא, וביאר הרשב"א וז"ל וא"ת כיון דאלו אינה מכחשת מהימנא וגביא כתוצתה השתא נמי נהימנה משום מגו דהא אמרי' לקמן (יג א) דטעמא דר"ג משום מגו, איכא למימר מגו לאפוקי ממונא צמקוס צריא וצריא לא אמרינן, ואף על גב דאיכא שטר כתוצה אפוקי ממונא הוא, ולא דמי להביא דאמרינן צפ' שצועת הדיינין (מג א) צעינן ההוא דאמר ליה לחצריה כו' מגו דאי צעי אמר לא היו דברים מעולם כי א"ל סעראי נינהו מהימין דאלמא כל לאוקומי שטרא לאו אפוקי ממונא חשבינן ליה, דהא ליתא דהתם היינו טעמא משום דהכוא שטרא שעת הכושר הוב ליה, אבל הכא אס איתא דזינתה תחתיו שטרא כמאן דליתא דמי דלא חל

הרי דמהני מיגו לאפוקי ממונא, ותיראו תוס' (צ"ג לז ג) והראשונים דשאני התם דאיכא שטרא, וצמקוס שטר מהני מיגו לאפוקי ממונא, וצתשו' הרשב"א (מייחסות ס"ה ק) ציאר טעמא דמילתא וז"ל משום דשטרא מוחזק הוא וכחילו ממון הכתוב בו מוחזק ציד המלוה ואוקומי ממונא הוא עכ"ל, וכתב הש"ש דה"ה מהאי טעמא צמקוס שטר מהני רוב וספק ספיקא להוליא ממון.

וכן הביא עוד הש"ש מדצרי המרדכי (לקמן ס"ה טח) שכתב וז"ל רובא דנשים ולד מעליא ילדן שכיח עוצה ומהני להוליא ממון אפילו למ"ד אין הולכין צממון אחר הרוב כדאיתא שילבי פירקא קמא דכתוצות (טו ג) אס רוב ישראל ישראל למאי הלכתא להחזיר לו אצידה ופי' רבינו שלמה ינחקי וז"ל רבותא הוי שמוציאין מיד ישראל הזוכה זה וה"נ אמרי' צפרק המוכר פירות וכ"ש הכא להחזיק שטר העומד ליגזות כגזוי דמי, ועוד ראייה דגבי כתוצה אזלינן צתה רובא פרק הבא על יצמתו לשלישי לא תנשא ואס נשאת למי שאין לו צנים תלא שלא צכתוצה אבל משני אית לה כתוצה אלמא אף על גב דלגבי איסורא מחזקינן צתרי זימני הויא חזקתה עקרה לגבי ממון לא הויא מוחזקת עד תלתא זימני וטעמא דעקרות כדפי' ר"י ז"ל התם דאזלינן צתה רובא ורוב נשים שאינן עקרות יולדות צתרי זימני וכתוצה היינו טעמא דחלים מעשה צ"ד דכתוצתה

להוליא עכ"ל ויעוין עוד בקל"ה (סי' פג סק"ה).

ומעתה לריך זיאר טובא היאך כתב הש"ס דעמא דתוס' הכא

דמהני ספק ספיקא לאפוקי ממונא היינו משום דאיכא שטר כתובה, ודימה לדין מיגו לאפוקי ממונא במקום שטר, והא בתוס' בסוגין מצוחר להדיא דהכא לא מהני מיגו אף דאיכא שטר כתובה, וטעמא דמילתא כדנתבאר.

ונראה לייש, דהאי כלל דלא מהני מיגו במקום שטר אלא במקום דאף לדברי הלכה הוי שטר, לא שייך אלא לענין מיגו, אך לענין רוב וספק ספיקא אין לחלק בזה, ובכל גווני שייך האי טעמא.

וביאור הדברים הוא, דהנה בגדר דין מיגו כבר ביארו האחרו' דלא הוי הוכחה וראיה אלא כה טענה, משא"כ רוב וספק ספיקא הא הוי צירור, ומעתה יש לומר, דלענין מיגו כיון דלא הוי צירור, לא מהני מיגו במקום שטר אלא היכא דגם בלא נאמנות המיגו דיינין ליה כשטר מעליא דע"ז חשיב כמוחזק וממילא לא חשיב מיגו להוליא, משא"כ לענין רוב וספק ספיקא, כיון דהוי צירור, הרי לאחר דנכריע כפי הרוב, הרי יהא לן צירור דהשטר הוי שטר וממילא דחשיב מוחזק, ונמלא דאחר דניזיל בתר רובא אין הרוב בא לאפוקי ממונא, אלא אהני הרוב לצרר דאיכה חשיב מוחזק ואין כאן אפוקי ממונא

שעבודה דשטרא כלל, ואי נמי אם זינתה קודם שנתארסה לא חל שטרא כלל למ"ד כנסה בחזקת בתולה ומנאלת בעולה אין לה כתובה כלל וקי"ל כותיה עכ"ל.

ובעיקר היסוד כבר עמד הקל"ה גופיה (סי' פג סק"ה) וז"ל עד כאן לא אמרינן בשטר מגו להוליא אלא היכא שהוא ודאי שטר גם לדברי הלכה וכגון שטוען פרוע והמלוה אומר סטראי ומעמיד השטר בחזקתו והוי כגזוי לענין זה דלא ליכוי מגו להוליא, אבל היכא דלפי דברי הלכה אין כאן שטר והמלוה אומר דיש לו שטר אפילו אית ליה מגו הוי להוליא כיון דלענת הלכה לא נתחייב כלל בשטר זה, וכיון דהספק אם יש כאן שטר או לא הוי מגו להוליא, ודוקא בענת פרעון גם לדברי הלכה עד הפרעון הוי שטר מעליא. והוא מוכרח מדברי ספר הכריתות (ח"ה כללי מיגו אות קפ) והמרדכי (צ"מ סי' תטז) שכתבו דמנינו מגו להוליא וכגון צרי ושמא וכדמוכה גבי משארסתי נאנסתי וע"ש, וקשה תיפוק ליה דגבי שטר הא אמרינן מגו להוליא, אלא ז"ל כיון דצזכ גופא הספק דהבעל אומר אמת שכתבתי לה כתובה אבל על מנת שתהיה בתולה ואם היא בעולה אדעתא דהכי לא נתתי לה הכתובה, והאשה אומרת שעדיין השטר בחוקפו לפי שנסתחפה שדכו הוי מגו להוליא, כיון דלענת הבעל אין כאן שטר ומעולם לא היה חיוז ושעבוד הוי מגו

דכיון דאיכא נאמנות דמיגו, אמאי הולרך
נמי להא דהויא חזקה שיש עמה טענה.

ויעויז צחי' הגרנ"פ (שם א"ו סד) דציאר
(צדך הא') דאי לאו דע"י המיגו

הדר הויא לה חזקה שיש עמה טענה, הך
מיגו חשיב מיגו להוליא, דהקרקע קיימא
בחזקת המרא קמא, ולהכי צעינן להא
דע"י המיגו הויא חזקה שיש עמה טענה,
דע"יז הוי מיגו להחזיק, וכן ציאר צחי' ר'
שמואל (שם ס"ו כג) יעו"ש.

ולפ"ז מצואר, דאף לענין מיגו אמרינן
דאף צגוונא דלולי המיגו חשיב
מוליא, כל דע"י המיגו נעשה למוחזק חשיב
מיגו להחזיק, אך למשנ"ת השתא לענין
מיגו לא אמרינן כן, אלא כל דלולי המיגו
חשיב מוליא הוי בכלל מיגו להוליא, אך
היינו דוקא צמיגו דאינו אלא כח טענה
ול"ה הוכחה וראיה, אך רוב דהוי צירור
והוכחה, כל דע"י הרוב הוי מוחזק, שפיר
אזלינן צממון צתר רובא [ובמקומו נתבאר
צדברי המגיד משנה (פ"ז מעטן ונעטן ה"ו)
דפליג ע"ד הרשצ"ס וס"ל דכל דלולי המיגו
לא הוי מוחזק, הוי בכלל מיגו להוליא,
ומיושב מה דתמה הגרנ"פ (שם א"ו סג)
צדברי המ"מ].

כלל, וצזח שפיר מהני רוב [וה"ה ספק
ספיקא] וכל דינא דלא אזלינן צממון צתר
רובא אינו אלא צמקום דאף אחר הכרעת
הרוב הוי נגד מוחזק.

ובב"ב (לא א) זה אומר של אצותי וזה
אומר של אצותי האי אייתי סהדי
דאצותיה היא והאי אייתי סהדי דאכלה
שני חזקה כו' ומודו נהרדעי היכא דאמר
ליה של אצותי שלקחיה מאצותיך דחוזר
ועוטן, וכתב הרשצ"ס שם וז"ל כיון
דהחזיק צה שלש שנים מוקמינן לה צידיה
דחזקה שיש עמה טענה היא דמה לו לשקר
דאי צעי אמר מינך זצנתה ואכלתיה שני
חזקה כי אמר נמי של אצותי שלקחיה
מאצותיך מהימן ואף על גב דגבי יורש
קיימא לן לקמן צפירקין דאין לריך טענה
מאחר שהחזיק צה שלש שנים היאך היתה
של אציו אצל ראייה צעי שהחזיק צה אציו
יום אחד הכא אין לריך להציא עדים
שהחזיק צה אציו כלל שהרי זה טען טענה
גמורה וחזקה שיש עמה טענה היא עכ"ל,
הרי דפתח הרשצ"ס וסיים דהויא חזקה
שאין עמה טענה, ואעפ"כ הולרך נמי
לסצרת מיגו ומה לי לשקר, ולריך ציאר

בשיטת הרמב"ם בגדר דין טביחה ע"י אחר

מקדשי צדק הצית אצל אס היו צער עולה וכיוצא בו לא מעל אלא האוכל בלצד שהרי הוא חייב באיסור אחר יתר על המעילה, ובכל התורה כולה אין שליה לדבר עבירה אלא במעילה לצדה שלא יתערב עמה איסור אחר עכ"ל, ותמהו האחרו' בלשון הרמב"ם "בכל התורה כולה אין שליה לדבר עבירה אלא במעילה לצדה" דהא מרבינן שליה לדבר עבירה אף בטביחה ובשליחות יד [ובפשוטו היה נראה דכוונת הרמב"ם לאפוקי רק שאר איסורין וכגון איסור אכילת עולה דמיירי הכא, ולא נחית להא דנתרבה דין שלד"ע בטביחה ושליחות יד, אך האחרו' נקטו בכוונת הרמב"ם כפשטיה ד"בכל התורה כולה" אין שליה לדבר עבירה אלא במעילה "לצדה"].

ותירץ המהרי"ע (קידושין מז ב) דהא דנתרבה עובח ע"י אחר לא הוי מדין שליחות ואפילו עובח ע"י קטן חייב וכן גבי שליחות יד לא הוי מדין שליחות יעוין שם בגדר הדברים והוצא בקל"ח (סי' רנב סק"א) יעוין שם [ולפ"ז אף בגוונא דעשה שליה לעצוח בשעת חייב ול"ש בזה דינא דנתערב איסור אחר, וכדמשמע בפירוש המשנה (פ"ז ד"ב"ק מ"ג) וכמשמעות העור (סי' ט) בדעת הרמב"ם ויעוין במשנ"ל (פ"ג מגניבה ה"ו) ובאחרו'].

ריש לקיש אמר הא מני רבי מאיר היא דאמר לוקה ומשלם אי רבי מאיר אפי' צחו נמי וכי תימא ר' מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ולא והתניא גנב ועבח בשעת גנב ועבח לעבודת כוכבים גנב שור הנסקל ועבחו משלם תשלומי ארבעה וחמשה דברי רבי מאיר וחכמים פוערין הא איתמר עלה אמר רבי יעקב א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רבי ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש ר' אבין ורבי אילעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי בטובח על ידי אחר, וכי זה חוטא וזה מתחייב אמר רבא אמר רחמנא ועבחו או מכרו מה מכירה על ידי אחר אף עביחה על ידי אחר דבי רבי ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח.

והגה כתב הרמב"ם (פ"ז ממעילה ה"א – ה"ג) מי ששגג ולקח הקדש או מעות הקדש ונתנו לשליח להוליאו בתורת חולין, אס עשה השליח שליחותו המשלח הוא שמעל כו' אמר לשלוחו תן לאורחין חתיכה חתיכה של צער הלך השליח ואמר להן עולו שחיס שחיס בעל הצית מעל שהרי נעשה דברו והשליח פטור מפני שהוא מוסיף על שליחות בעל הצית ולא עקר השליחות כו' צמה דברים אמורים כשהיו החתיכות

ממנו, ותמכו הראשונים (יעוין בשל"ל קידושין מג א) דהתם איבו גופיה קא מזבין והיאך ילפי מהתם דאיכא חיוב צטובה ע"י שליח יעו"ש.

ונראה דעת הרמז"ס, דגדר דינא דטובה ע"י אחר הוי דומיא דמכירה, דכשם דמכירה אע"ג דמוכר אינו אלא מעמיד את המקח ללוקח, והבולאה מרשות הצעלים נשלמת ע"י הלוקח, ואעפ"כ חייב המוכר על עולם העמדת המקח ללוקח, ה"נ צטובה ע"י אחר, מתחייב הגנב על עולם העמדת הגניבה לאחר לעוצבה, ואף דהבולאה מרשות הצעלים נשלמת ע"י האחר שצטב, וזבו דנקט הרמז"ס בלשונו "נתן לאחר לעצוב ועצב" דיסוד החיוב צטובה ע"י אחר היא על מה ד"נתן לאחר לעצוב" ועצב, והוי ממש דומיא דכל מכירה [והא דדרשי' ליה מהיקשא דמכירה אינו ילפותא בעלמא אלא זבו נמי גדר הדין] ולהכי כללו הרמז"ס עס דין מכירה, דיסוד חיובא דטובה ע"י אחר הוי דומיא דמכירה.

ונראה להוסיף בגדר הדברים, דהנה כתב הרמז"ס (פ"ג מגניבה ה"י) וז"ל גנב ונתן לאחר צמתנה או שנתן לאחר לעצוב ועצב או שנתן לאחר למכור לו ומכר האחר, גנב והקיף, גנב והחליף, גנב ופרע צהקיפו, או ששלחו סבלונות לבית חמיו, משלם תשלומי ארבעה וחמשה עכ"ל, הרי דכיוול הרמז"ס דין עוצב ע"י שליח ומוכר ע"י שליח עס דינו מכירה שאינה גמורה כגון מתנה וחליפין ופרעון, ופתח הרמז"ס בדין נתן צמתנה, ולאחר מכן כתב דין עוצב ע"י אחר ומוכר ע"י אחר, ושוצ חזר לדין מכירה שאינה גמורה כגון חליפין ופרעון, ול"צ דמה ענין עציחה ומכירה ע"י שליח לדין מתנה וחליפין, והו"ל להרמז"ס להביאו בדין צפנ"ע, דצטביחה ומכירה נתרצה דיש שליח לדבר עבירה, ועכ"פ הפסיק צבאי דינא בין מתנה לחליפין.

ונראה צביאור דברי הרמז"ס, דהנה רצא יליף להאי דינא מהיקשא דועצבו או מכרו מה מכירה על ידי אחר אף עציחה על ידי אחר ופירש רש"י מכירה אי אפשר אלא ע"י אחר שהלוקח לוקחו

בשיטת רש"י בדין מיגו למפרע

קלתיך השתא שראינוכו צידה אין נאמנת
עוד דהשתא לית לה מיגו.

אולם יעוין ברש"י (סנהדרין סג) דפירש
וז"ל דאיתחזק צבי דינא שכתוב צו
הנפק לא אלימא חיבי לאפקועי מעשה צית
דין עכ"ל [וכתבו האחרו' דס"ל לרש"י
דאמרינן מיגו למפרע ויעוין עוד ברש"י
(לקמן קט ז) ולהכי הולרך לפרש דהיינו
שכתוב צו הנפק] וכבר תמכו התוס' שם
וז"ל פי' הקונטרס שכתוב צו הנפק וקשה
דמכל מקום ניהמנה צמיגו דאי צעי קלתיך
]ולהכי פירשו דאתחזק צבי דינא היינו
דראוכו צידה וכדפירשו צסוגין] ול"צ
צדצרי רש"י.

ונראה צציאור שיעת רש"י, דהנה לשון
רש"י דכיון שכתוב צו הנפק "לא
אלימא חיבי לאפקועי מעשה צית דין", ויש
לצאר דגדר דין קיום שערות אינו אימות
החתימות גרידא, לצרר דאין השטר מזויף,
אלא הוי קיום על עלם כה השטר, דעי"ז
איכא לשטר תוקף דמעשה צית דין, וסובר
רש"י דלא מהני מיגו במקום מעשה צית
דין.

ויש להוסיף צזה, דהנה צצ"מ (יז ב) אמר
רבי יוחנן בטוען אחר מעשה צית דין
לא אמר כלום, ויש לצאר דכנגד מעשה צית

ההיא איתתא דהוו מיפקדי גצה מלוגא
דשערי אתו יורשים קא תצעי ליה
מינה אמרה להו מחיים תפיסנא להו אתאי
לקמי' דרצ נחמן אמר לה אית לך סהדי
דתצטור מיניך מחיים ולא יהצית ניהליה
א"ל לא א"כ הוי תפיסה דלאחר מיתה
ותפיסה דלאחר מיתה לא כלום היא,
והקשו תוס' וז"ל וא"ת ואמאי לריכא
סהדי ניהמני לדידה צמיגו דאי צעיא
אמרה לקוחין הן צידי כו' ואומר ר"י דלא
חשיב מיגו הואיל ועכשיו אינה יכולה
לטעון לקוח הוא צידי שכבר אמרה מחיים
תפיסנא ומשום דאי צעיא אמרה לקוחין הן
צידי צשעה שאמרה מחיים תפיסנא לא
מהימנא השתא דצאותה שעה שאמרה
מחיים תפיסנא סבורה היתה שהיא טענה
מעולה ולא היתה יודעת שהיא לריכא
לטעון דתצעינהו מינה מחיים מדלא טענה
מעלמה, וראיה מסוף פרק זה צורר
(סנהדרין לא ב) גצי הדיא איתתא דנפק
שטרא מתותי ידה ואמרה ידענא צהאי
שטרא דפרוע הוא ולא הימנה ר"נ משום
כיון דאתחזק צבי דינא פי' שראינו השטר
צידה אי צעיא קלתיך לא אמרי' אף על פי
שאם אמרה פרוע הוא קודם שראינו השטר
צידה היתה נאמנת צמיגו דאי צעיא

דין לא סגי בכח טענה, אלא צעינן ראייה דוקא, ולהכי אף במקום דצטלמא נאמן צטענה גרידא כגון צטענה פרעתי, מ"מ במקום מעשה בית דין לא סגי צטענה, וצעי ראייה דוקא, ויש לומר דכל שטר מקוים, כיון דחייל ציה כח מעשה בית דין, תו לא מהני ציה טענה וצעינן ראייה דוקא.

והנה צדין מיגו האריכו האחרו' לדון אי יסודו הוכחה וראיה מכח הסברא דמה לי לשקר, או דיסודו דין כח הטענה [ויתכן דתרוויכו איתגייבון] ולמה דדנו האחרו' דדין מיגו לא הוי הוכחה וראיה אלא כח הטענה, יש לבאר דצמקום מעשה בית דין, כיון דלא מהני טענה וצעינן ראייה דוקא, ה"נ לא מהני מיגו.

אך אכתי יש לעיין, דלכאורה נראה פשוט דדין מיגו דכח הטענה לא שייך אלא צבעל דין עלמו, אך צמעשה דהתם הרי לא הויא צעל דין כלל, ולכאורה צזה ע"כ דהך מיגו אינו אלא מסברת מה לי לשקר גרידא [ויעיין צלשון רש"י שם].

אך יש לדון, דכיון דמיירי דהופקד השטר אצלה, ואית לה נאמנות דשליש, חשיבא איכתי נמי צבעל דין, וממילא שייך צזה דין מיגו דכח הטענה, ואף דצסוגיא דסנהדרין שם איתא איתיביה רבא לרב נחמן סימפון שיש עליו עדים יתקיים צחותמיו אין עליו עדים וילא מתחת ידי שליט או שילא אחר חיתום שערות כשר אלמא שליט מהימן ומסקי' תיובתא דרב נחמן, ולכאורה

משמע דר"נ לית ליה הכא נאמנות דשליש ואעפ"כ היכא דלא אתחזק צבי דינא הימנה צמיגו, אולם יעוין צתשו' הרשצ"ח (ח"צ סי' מ) שכתב וז"ל ואם תאמר צין לרב נחמן צדלא אתחזק צבי דינא צין לרבא צין אתחזק צין לא אתחזק כי אמר איני יודע מה טיבו אמאי לא יחזיר, כיון דשטר מוחזק הוא לצעלים כדאמרן, דאע"ג דנולד ספק ציד נפקד דהו"ל למידע מה צכך מ"מ אוקי שטרא אחזקתיה ולא תפסידנו לצעלים, יש לומר דשליש הרי הוא צבעלים צכל מקום, דכשזה מפקיד שטרו ציד אחר על דעת כן מוסרו צידו שיכא צו צבעלים, ולא דוקא צממון אלא אפילו צגט כו' אלמא שליט צבעלים משוי ליה לגמרי וכיון שכן ספקו מרע ליה ומפיק ליה מחזקתו כאלו נפל הספק לצעלים עלמן דאז ודאי לא גבו ציה, כיון דהו"ל למידע ולא ידעי, ואפילו לרב נחמן דסצירא ליה דכל דאיתחזק צבי דינא אפילו שליט לא מהימן מ"מ מודה הוא דכיון דהושלש צידו ולא אתחזק צבי דינא הרי הוא צבעלים צין לודאי צין לספיקו, דאע"ג דאותציה רבא מסמפון היו"א מתחת ידי שליט לאו למימרה דרב נחמן לא עדיף ליה שליט מאיניש דעלמא, דהא תניא שליט נאמן משניהם ורבא נמי לא אותציה מהביא, דלא פליג רב נחמן אלא צמקום שטרא דאיתחזק צבי דינא דלא אליט שליט לאורועי שטרא לבתר דאתחזק צבי דינא דמוחזק לצעלים חצבינין ליה, הא צעלמא לא כו' עכ"ל, ומצואר דצין לרבא וצין לר"נ

איכא הכא נאמנות דשליש, אלא דס"ל לר"נ
דלצתר דאתחזק צבי דינא לא אליס שליש
לאורועי שערא, ועד"ז יש לומר לשיטת
רש"י דלאחר דנתקיים השער לא מהני
שליש לאורועי שערא [ויעוין צחי' הגרנ"פ
(פ"ג דצ"צ א' סו)].

בענין סומא ששחט

אולם הנה צעיקר טעמא דחש"ו חשיב בר צזיחה מלינו כמה דרכים, ויש מהאחרו' דציארו דיסוד הדין משום דאיכא איסור ספייה [וצפשוטו היינו משום דסיבת האיסור שייכא אף בקטן, ומה"ט איכא מ"ד (ע' יצמות קיד ה) דקטן אוכל נזילות בית דין מלווין להפרישו, וכן מוכח לשיטת הרשב"א (נדב סא ז) דלמ"ד דלית ליה צמתים חפשי איכא איסור ספייה למת, מיהו משמעות הריב"ז"א (נדב סט) דיסוד איסור ספייה אינו אלא משום חינוך וכן ליודו האחרו', ולכאורה לפ"ז אין זה טעם להחשיבו כזר צזיחה] וכ"ש אי נימא דקטן חשיב מוזכר צאיסורין ואינו פטור אלא מעונשין וכדדנו האחרו' להוכיח מסוגיא דסנהדרין (נה ז) דאמרינן דצקטן כיון דמזיד הוא תקלה גמי איכא ורחמנא הוא דחס עליה [אלא דהקשו האחרו' דצסוגיא דיצמות (נד ה) מצואר דצקטן שהגדיל חיילי עליה כל האיסורין צצת אחת אלמא דאינו מוזכר כלל, ודנו האחרו' די"ל דחסר צאזכרה ידידיה לענין עונש ואכמ"ל] דלפ"ז ודאי חשיב בר צזיחה [אלא חס נימא דדוקא איסורין שייכי צקטן אך מ"ע לא שייכי כלל צקטן, ונימא דלדין בר צזיחה צעינן דיבא מלווה גס על עשה דשחיטה ולא סגי דשייך ציה איסור נזילה, ולפ"ז

השוחט צלילה וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה, והנה יעוין צחידושי הגרע"א דעמד לרצי יהודה דסצר דסומא פטור מן המלוות וכדליתא צפרק החובל (פז ה) תניא אידך ר' יהודה אומר סומא אין לו צושת וכן היה רבי יהודה פוערו מכל מלות האמורות צתורה, א"כ ראוי להיות לכאורה דשחיטתו נזילה דלא הוי בר צזיחה, וצמגילה (כד ה) סומא פורס את שמע ומתרגס רבי יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע ואמרי' צגמ' דטעמא דר"י משום דהכא משום הגאה הוא והא לית ליה הגאה, ויעוין צתוס' (מגילה טס וצכ"ד) דתמכו דהא לר"י פטור מכל המלוות, ותי' דמודה ר"י דחייב מדרבנן דלא ליבוי כככרי יעו"ש, ושיטת רבינו ירוחם (נ"ב ח"ד דמ"צ ע"ד וני"ג ח"א דק"ג ע"א) דקי"ל כר"י, וכתב הגרע"א להוכיח מהכא דאין סומא פטור אלא ממלות עשה אך חייב צלה תעשה, ונקט הגרע"א דסגי דמוזכר צלאו דנזילה דליבוי בר צזיחה.

וראיתי דהעירו ע"ד הגרע"א, דלכאורה אפילו אי סומא פטור מן המלוות, מ"מ לא גרע מחש"ו דחשיבו בר צזיחה ושחיטתו כשירה.

כמו קטן שהגיע לחינוך דאע"ג דפטור מדאורייתא הוא חייב מדרבנן בכל המלות ומצרך עליהם כגדול ויש כח בחכמים לחייבו משום דלא יעבור צבל תוסיף דהא לאו זר הכי הוא, אבל נשים דאי מחייבי לכו רבנן עזרן צבל תוסיף דהא מיפקדן צבל לאוין שצתורה כאנשים אין כח צבן לחייבין ולעקור דצרי תורה נמלא שאס צרכו על מלות עשה שהזמן גרמא שכן עוצרין צבל תוסיף ומצרכות צרכה לצטלה שלא לזב איתן לא הצורה ולא חכמים עכ"ל [ולוין צתשו' הגרע"א (מהדו"ק סי' קסט) ומצואר להדיח דס"ל דסומא פטור אף מלאוין, ולדידיה לכאורה אכתי תיקשי היאך שחיטת סומא כשירה [ודוחק לומר דמתני' אתיא דלא כר"ן].

ויחבן דס"ל כדלידדו האחרו' דסגי צבה דשייכא ציה עומאת נצילות לדין צר צציה, אי נמי דס"ל כהרמב"ם דלא צעינן כלל צר צציה, ומיעוטא דנכרי אינו אלא מקרא ד"וקרא לך ואכלת מזבחו", אך יטוין צפסקי כרי"ד לקמן (מא א) שכתב וז"ל ומבכא מוכה דמשומד לע"ז היבא דאחרים עומדין על גציו וראו שלא קילקל, שחיטתו כשרה, ולא אמרי' הרי הוא כנכרי, דנכרי לאו צר שחיטה הוא ואין קידושו קידושין ואין גיעו גט, אבל האי ישראל רשע הוא, וקידושו קידושין וגיעו גט, ומיהו הוא חשוד לקלקל ולנצל ולהאכיל לישראל דצר אסור, הילכך אס אחרים רואין אותו ששחט יפה, שחיטתו כשרה

אכתי תיקשי צסומא אפילו אי מוזכר על לאוין].

ולדרך זו לכאורה סומא לר"י אכן גרע עפי מחש"י וחשיב לאו צר צציה, דלכאורה פשוט דלר"י סומא מופקע אף מסיבת האיסור, ול"ש ציה כלל איסור ספיייה [אף להרשב"א] ולכו"ע אין צית דין מלווין להפרישו, דדוקא צחש"י דפטורין משום דלאו צני דעת נינהו, אמרי' דלא הופקעו מעטס סיבת האיסור אלא הוי פטור מעונשין ויתכן אף מאזרת הגצרה, אך עלס סיבת האיסור שייכא צבו, אך סומא דהוי צן דעת ואעפ"כ פטור מכל המלות, לכאורה ע"כ דהופקע מעיקר סיבת האיסור, ולהכי הקשה הגרע"א דחשיב לאו צר צציה.

אך לדרך האחרו' דעמא דקטן חשיב צר צציה משום דשייכא ציה עומאת נצילות, לכאורה האי עמא שייך אף צסומא, דלכאורה פשוט דאף לר"י לא הופקע מדיני עומאה ועברה.

והנה צספר המכריע להרי"ד (סי' עח) כתב וז"ל ואין להביא ראיה מן הסומין דאע"ג דרבי יהודה פטר את הסומא מכל מלות האמורות צתורה מדרבנן חיובי מיחייב משום דלא עבר צבל תוסיף דהא לא מיפקד הוא צבל תוסיף וכיון שאין כאן איסור צל תוסיף מלו רבנן שפיר לחיוביה וכיון דחייב מדרבנן צודאי כי הוא מצרך על כל המלות וכיולא צסומא

עכ"ל וכ"ה בפסקי הרי"ד (לעיל ה' ז) ומבואר דטעמא דנכרי משום דלאו זר שחיטה הוא [ואף דנקט דמומר קידושיו קידושין וגיטו גט, ולא נקט משום דמוזהר על הזביחה, ומשמע ק"ת דלדין זר שחיטה סגי דהוי בכלל דינים, וא"כ סומא נמי כיון דאיתיה בכלל דינים וקידושיו קידושין וגיטו יתכן דשפיר הוי זר שחיטה אע"ג דלא נלטוב על איסור נזילה, אך בפשוטו נקט הכי רק לראיה דלא ילא מכלל ישראל מדאמרינן (יבמות מז' ז) דקידושיו קידושין ואכמ"ל.